

15.10.18 ja 19.11.18 visioonitöötubades kaardistatud stsenaariumite lühikokkuvõtted

	<i>Stsenaarium 1</i> „Tartu kaotas jalajälje!“	<i>Stsenaarium 2</i> „Teeme nii palju kui kasulik, aga nii vähe kui võimalik!“	<i>Stsenaarium 3</i> „Business as usual“	<i>Stsenaarium 4</i> „Emajõe Ateena 2.0“
Väline kontekst (globaalne olukord ja trendid)	Peamised mõjutavad trendid on kasvavad nafta- ja gaasihinnad ja sõltuvus fossiilkütustest, oht mitte saavutada CO2 eesmärke, valglinnastumine ja taastuvenergia odavnemine. Üleüldine arusaam inimeste seas on, et kliimasoojenemine on reaalne oht ning tegutsema peab kiirelt ja tõhusalt.	Peamised mõjutavad trendid on jätkuv kliimasoojenemine, sõltuvus fossiilkütustest, taastuvenergia odavnemine, keskkonnanõuete karmistumine ja (valg)linnastumine. Üleüldine arusaam inimeste seas on, et kliimasoojenemine on reaalne oht, aga individualistlik lähenemine takistab kollektiivsete eesmärkide saavutamist.	Väga volatiilsed nafta- ja gaasihinnad. Püütakse leida sobivaid alternatiive kohalike ja stabiilsema hinnaga taastuvenergiaallikate näol. Samas kaldutakse eelistama siiski olemasolevat, järeleproovitud ja mõneti odavamamat (fossiilne elekter elektrivõrgust, gaas). Kliimasoojenemine on küll teadvustatud, aga asjakohastes meetmetesse suhtutakse ettevaatliku umbusuga – seda nii lõpptarbivate, ettevõtjate hulgas kui ka avalikus sektoris. Järjest arenev majandus ja tehnoloogia ning rahvuslik rikkus motiveerivad mugavust ja suuremat tarbimist.	Tipptarbimise lõks on eriliselt tõhus Ida-Euroopas, kus paljudel kodanikel on veendumus oma 'õigusele tarbida' ning tarbimiskriitika ei oma pikka traditsiooni. Euroopa Liit on võtnud poliitilise suuna tarbimise ja selle mõjude vähendamiseks, kuid Lääne-Euroopa ja USA kodanike igapäevakäitumises need üllad eesmärgid ei väljendu. Tarbimist õhutavad otsesed ja kaudsed reklaamid domineerivad säästmisele suunatud sõnumite üle.
Seadusandlus (regulatsioonid, määrused)	Regulatsioonid nõuavad tarka ressursi- ja taaskasutust ning hoonefondis nullenergiat (eelkõige läbi tarkade hangete). Linn toetab ja finantseerib taastuvenergia lahendusi igas eluvaldkonnas ning testib ja piloteerib neid ka ise. Suur regulatsioon riigi tasandil seab kurssi, aga võib tekitada osades inimestes vastureaktsiooni ja vastumeelsust.	Probleemid on teada ja välja on töötatud programmid ja kavad, kuid CO2 eesmärke ei saavutata õigeaegselt ning poliitika kaldub populismi ja radikaalsete otsuste poole. Valitsemine on kaasav, aga inimesed ei taha vastutust võtta ja tegutseda asjades, mis pole majanduslikult tasuvad.	Järjest ambitsioonikamad kliima-, keskkonna- ja energiapoliitilised eesmärgid nii ÜRO, EL kui riiklikul tasemel tingivad erinevate siseriiklike nõuete ja regulatsioonide süstemaatilise karmistumise. Uha karmistuvad regulatsioonid on kohati raskesti järgitavad (nii lõpptarbivatele, ettevõtjatele kui avalikule sektorile). Suureneb skeptitsism nõuete osas ja hakatakse otsima võimalusi, kuidas põhjendada nõuete mittejärgimist.	Tarbimise otsene reguleerimine on tundlik teema, seetõttu on säästumeetmed reeglina kaudsed. Tihti on regulatsioon ka ajale jalgu jäänud ning ei suuda panna vastutust sellele osapooltele, kes ületarbimist propageerib või sellest enam kasu saab. Uus regulatsioon, mis püüab võidelda tarbimisega otsuste meetmete (maksud) abil, ei leia kogukonna mõistmist.
Ühiskond (arengutase, ühiskonna vajadused,	„Tark olla on äge“, inimesed muudavad oma käitumist keskkonnasõbralikumaks ning valivad vastavaid	„Teeme nii palju kui kasulik, aga nii vähe kui võimalik“. Inimesed on kliimaeesmärkidest ja	Üksikisikud ja organisatsioonid (sh avalik sektor) küll teadvustavad üldisi kliimaeesmärke ja keskkonnasäästliku käitumise	Isiklike tarbimisotsuste puhul käib inimeste isiklik huvi üle kogukonna huvidest. Kogukonna üldisi eesmärke ei

	<i>Stsenaarium 1</i>	<i>Stsenaarium 2</i>	<i>Stsenaarium 3</i>	<i>Stsenaarium 4</i>
	„Tartu kaotas jalajälje!“	„Teeme nii palju kui kasulik, aga nii vähe kui võimalik!“	„Business as usual“	„Emajõe Ateena 2.0“
individualism vs kollektivism)	lahendusi, teenuseid ja (toidu)kaupu; suund kollektivistliku heaolu poole. Inimene on teadlik oma tarbimisest ja teab, et keskkonnasääst on pikemas perspektiivis ka majanduslikult kasulik. Oma tegevuses lähtutakse maksimaalselt enda ja ühiskonna tervisest. Vastastikkune usaldus ühiskonnas on suur ja see omakorda on kaasa toonud vähem bürokraatiat. Hüppeliselt tekib uusi ärimudeleid nii era- kui avalikult sektorilt. Kaasatakse kõiki ühiskonnagruppe, ühiskonna sidusus kasvab, kuid digilõhe oht püsib.	vajalikest tegevustest väga teadlikud, kuid kõik rakendavad energiatõhusust vaid kuluoptimaalselt, st kui see on majanduslikult tasuv, siis tehakse. Juhindutakse üldjuhul individuaalsest huvist, koostöö toimib vaid siis, kui see on kasulik. Kuna inimesed on targad, arendatakse välja palju uusi ja innovaatilisi tooteid ning teenuseid, ühiskonna arengutase on kõrge.	vajalikkust, aga ostu- ja tarbimisotsustes lähtutakse pigem tehnoloogilise innovatiivsuse, mugavuse, hinna-kvaliteedisuhte argumentidest. Domineerivad individualism ja isiklike huvide-mugavuste tähtsustamine. Kui isiklikud huvid on rahuldatud, siis tegeldakse kogukonna ja ühiskonna probleemidega (sh keskkonna- ja kliimaküsimused).	teadvustata või peetakse neid oluliseks vaid siis, kui need langevad kokku isiklike huvidega.
Majandus (majanduse tüüp, kasvutrendid, peamised suunad)	Trend saavutada majanduslik kasv läbi keskkonnateadlikkuse ja -säästlikkuse. Parandusmajanduse põhimõte levib, suur rõhk taaskäitlemisel, jäätmete hulka väheneb. Positiivsed ühiskonnatrendid kasvatavad turistide hulka, mis omakorda aitab kaasa majanduskasvule. Taastuvenergia laialdane kasutamine vähendab ressursiintensiivsust.	Suur hulk avaandmeid ja inimeste kõrge teadlikkus on hea pinnas uute teenuste ja ettevõtete tekkeks. Tekivad uued äri- ja rahastusmudelid, konkurentsivõime on suur. Tartu on keskkonna ja energiavaldkonna IT ettevõtete arengukeskus.	Majanduses ja töökohtades domineerivad traditsiooniline tööstus, logistika, kaubandus, teenindus ja meelelahutus-puhkemajandus. Suurandmete (<i>big data</i>) kogumisest ja töötlemisest ning nende andmete põhjal erinevate teenuste arendamisest kujuneb väga kiiresti arenev ja energiamahukas „tööstus“. Koostöös IKT sektoriga ja „suurandmete tööstusega“ on Tartust kujunenud rahvusvaheliselt tunnustatud start-up keskus. Üha rahvusvahelistuvad ülikoolid ja start-	Annab tooni traditsiooniline majandus, milles domineerivad finantsteenused, haridusteenused, kinnisvaraarendus, jaekaubandus ja väiketootmine. Innovatsiooni tase on madal ja investeeringud ei rõhu uudsetele tehnoloogiatele. Innovaatilised ettevõtted eelistavad oma investeeringud teha mujal.

	<i>Stsenaarium 1</i>	<i>Stsenaarium 2</i>	<i>Stsenaarium 3</i>	<i>Stsenaarium 4</i>
	„Tartu kaotas jalajälje!“	„Teeme nii palju kui kasulik, aga nii vähe kui võimalik!“	„Business as usual“	„Emajõe Ateena 2.0“
			up kogukond tingivad uute teenuste ja ärimudelite levimise ning arengu.	
Planeerimine (linnastumise trendid, linnatüüp, linnaosade jaotus)	Kuigi linnad kasvavad, siis on ka trend tihestumise poole, st töötada saab kodust ja kõiki teenuseid tarbida ka kodu lähedal. Kasutuseta ruum, nt tööstuslinnakute katused, kaetakse päikesepaneelidega. Linnapildis rohkelt rohelust ja ühiskasutatavat ruumi, suureneb kogukondlike algatuste arv.	Planeerimine toimub vastavalt vajadusele, järgides loomuliku arengu trendi. Suurimaks trendiks on valglinnastumine, inimesed lähtuvad oma mugavusest. Plaanid on kõrged ja üllad, elluviimine vastavalt reaalsele turusituatsioonile.	Planeerimine ja areng ei toimu käsikäes. Planeerimine on kaootiline, kuna püüab tagantjärele lahendada kitsaskohti, mis on tekkinud kapitalist mõjutatud arendustegevuse käigus. Killustatus ja ebapiisav infovahetus ning koostöö linnavalitsuse erinevate osakondade ning muude Tartu linna arengu seisukohalt oluliste organisatsioonide-partnerite vahel. Igaüks „ajab oma asja“. Linna ruumilist arengut suunab eelkõige kapital (äri). Valglinnastumine.	Linnaruumi, tänavaruumi ja eluruumide planeerimine on konfliktne protsess, milles arendajad seavad pidevalt küsimärgi alla omavalitsuse kõrgendatud nõudeid hoonetele, jalg- ja jalgrattateedele. Kogukonna huvi planeerimismenetluses osalemiseks on väike.
Mobiilsus ja transport (ühistransport, jagatud teenused, liikumisviisid)	Ühistransport kasutab taastuvenergiat ja on heitmevaba. Trend autode vähenemise suunas, inimesed pigem sõidavad rattaga, käivad jala või kasutavad ühistransporti. Keskkonnasõbralikud transpordiviisid on soodsad ja laialdaselt kättesaadavad.	Inimesed kasutavad seda transporti, mis tundub neile kõige mugavam, kuigi teavad, et mõni alternatiiv võib olla keskkonnasõbralikum. Mugavuse ja valglinnastumise tõttu on kõige eelistatum liikumisviis jätkuvalt isiklik auto, aga kuna kaubad-teenused on inimestele kättesaadavad kodust ning ka töö tegemine kodust on aina populaarsem, siis liikumisvajadus ei pruugi kasvada.	Kuna inimestele meeldib mugavus ja arenev majandus seda võimaldab, siis kasvab individuaaltranspordi kasutamine jätkuvalt. Tulenevalt valglinnastumisest ja suurte tööandjate kolimisest linna äärealadele ja linnast kaugemale, siis arvestades ebaotstarbekat ja ebapiisavat ühistranspordiühendust väljaspoolt linna asuvate piirkondadega on inimesed sunnitud kasutama individuaaltranspordi. Teede ja tänavate võrk ning liikluskorraldus ei vasta linlaste muutuvatele vajadustele. Üha sagenevad ummikud. Suurenev õhusaastatus.	Säästva transpordi taristu on heas seisus, kuid kasutus on väike. Era- ja ärisõidukite kasutus kasvab pidevalt ning autostumise probleemid muutuvad järjest tõsisemateks.
Süsteemid (tsentraliseeritud vs detsentraliseeritud; spetsialiseeritud,	Integreeritud (tõhus koostöö) valitsemine. Üleüldine spetsialisatsiooni tase kasvab, süsteemid on nutikad	Teadlikkus nutikatest lahendustest on kõrge, on mitmeid häid näiteid nutikatest süsteemidest, taastuvenergia	Detsentraliseeritud ja liberaalne. Koostöö on kaootiline ja väga majanduslike huvide põhine (mitte süsteemne). Avaliku sektori	Kohaliku administratsiooni poolt loodud integreeritud juhtimisplatvormid energijuhtimiseks,

	<i>Stsenaarium 1</i>	<i>Stsenaarium 2</i>	<i>Stsenaarium 3</i>	<i>Stsenaarium 4</i>
	„Tartu kaotas jalajälje!“	„Teeme nii palju kui kasulik, aga nii vähe kui võimalik!“	„Business as usual“	„Emajõe Ateena 2.0“
nutikad, taastuvenergia põhinevad süsteemid)	ja põhinevad taastuvenergia. Tark linn kogub suurel hulgal andmeid, millest suur osa avaandmed, mida saab kasutada edasiste teenuste ja ärimudelite arenguks. Targad linnaplatvormid esitavad andmeid läbipaistvalt ja arusaadavalt. Tekivad uued teenused koosloomes teenuse kasutajatega.	kasutamisest ja tootmisest. Tark linn kogub väga palju andmeid, mis on aluseks uute teenuste ja ettevõtete tekkele.	organisatsioonid, T&A asutused ja kõik suured taristuomanikud arendavad omi andmekogumis- ja töötusplatvorme, mille omavaheline ühilduvus on problemaatiline. Seetõttu on küll IKT ja suurandmete lahendused skeletina olemas, aga nende kasutuselevõtt tarbijate poolt on keeruline.	transpordiplaneerimiseks, teabehalduseks jne ei leia kodanike poolset kasutust. Tarbijate leige huvi ei julgusta ka ettevõtjaid uusi teenuseid turule tooma. Uute teenuste arendus toimub KOV poolt ja on suures mahus subsideeritud.
Teenused (integreeritud, mitmekesised, jagatud)	Teenused on omavahel integreeritud, nutikad ja võimalikult heitme- ja jäätmevabad. Inimesed optimeerivad ise oma teenuste tarbimist ja eelistavad rohelisi alternatiive. Turismi kasv loob juurde uusi teenuseid ja annab võimaluse uute ärimudelite tekkeks.	Teenused vastavalt majanduse ja turu arengule. Integreeritud ja nutikad teenused ning linnaülesed platvormid avaandmetega aitavad optimeerida linnavalitsemist ja suurendada teenuste kvaliteeti. Tartu on hea platvorm IT ettevõtete arengule.	Erinevate teenuste arendamine toimub üksnes vastavalt turu arengule – domineerivad kiiresti ja tulusalt kommertsialiseeritavad teenused. Sotsiaal- ja kogukonnateenuste areng on tagasihoidlik.	Kogukond on ükskõikne uute teenuste väljatöötamise suhtes ja rohelisi töökohti ei teki. Toimub 'ajude' st kõrgelt haritud uudsetel mõtleval kodanike ja innovaatiliste ettevõtete pidev äravool.